

Slovenski dom

Štev. 121

V Ljubljani, v petek, 28. maja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Riuscito attacco contro un convoglio nemico Un cacciatorpediniere silurato — 8 velivoli abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:
Nella notte sul 25 maggio aerosiluranti italiani, avvistato un convoglio avversario, navigante nelle acque del Mediterraneo Orientale con forte scorta, lo attaccavano colpendo gravemente con siluri un cacciatorpediniere.
Nella stessa notte nostri aerei da bombardamento hanno battuto la rotabile e la linea ferroviaria tra Marsa Matruk e El Daba.
Velivoli nemici hanno agito su varie località della Sardegna e su Pantelleria senza causare danni di rilievo. 6 apparecchi sono stati abbattuti dall'artiglieria contraerea italo-germanica; altri due dalla caccia.
Le incursioni segnalate nel bollettino odierno hanno causato complessivamente 7 morti e 21 feriti tra la popolazione civile.

Uspel napad na nasprotnikov ladijski spreved Sovražni rušilec torpediran — 8 letal sestreljenih

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1097 pravi:
V noči na 25. maja so italijanski letalski torpedniki zagledali nasprotnikov konvoj, ki je v močnem spremstvu plul po vzhodnem delu Sredozemskega morja, ga napadli in s torpedom hudo zadeli en rušilec.
Isto noč so naši bombniki tolkli cesto in železniško progo med Marsa-Matruhom in El Dabo.
Nasprotnikova letala so nastopala nad raznimi kraji po Sardiniji in nad Pantellerijo, ne da bi povzročila kaj znatno škodo. Italijansko-nemško protiletalsko topništvo je sestrelilo 6 letal, 2 drugi pa lovska letala.
Napadi, ki jih omenja današnje vojno poročilo, so povzročili med civilnim prebivalstvom vsega 7 mrtvih in 21 ranjenih.

Živci — poglavitno in najvažnejše nemško orožje Tehten članek ministra dr. Göbbelsa v tedniku »Das Reich«

Berlin, 28. maja. s. »Nobena vojaška sila, noben strateški in strahovalni načrt, ki si ga je zamislil sovražnik, ne more premagati bojne sile Nemčije.« je zapisal nemški propagandni minister dr. Göbbels v članku, objavljenem v tedniku »Das Reich«. »Če je eploh kaka nevarnost, čeprav neznanost o sedanjem stanju stvari, potem je ta nevarnost edino v tem, da bi se nemški narod sam odrekel svoji moralni sili. Čeprav so pretekle krize pokazale svetlo, da Nemčija iz njih ni izšla potra, temveč si je nabirala novih, še večjih življenjskih moči, vendar sovražnik poskuša z vsemi sredstvi in si izmišlja vsa mogoča propagandna slepila, da bi dovedel, da vlada med nemškim ljudstvom nezupanje, ki naj bi pozneje povzročilo zlom. V to upajo zdaj edinole naši sovražniki. Toda ne bodo imeli sreče, nadaljuje minister dr. Göbbels, »videti, kako se bodo povrnila razmere iz leta 1918, ko so nam iz tega in samo iz tega razloga vzele zmago iz rok.«

Oklic ruskih generalov o ciljih ruskega protiboljševiškega gibanja

Berlin, 28. maja. s. Zastopnik agencije Stefani za Nemčijo je imel priliko, da se je te dni sešel z dvema višjima zastopnikoma ruskega prostovoljskega gibanja, ki se bori proti boljševizmu. Ta sta obširno razložila začetke, nagibe in cilje gibanja, rekoč, da je misel o osvoboditvi Rusije izpod boljševiškega jarma našla najugodnejša tla prav pri tistih, ki jih lahko štejemo za prave zastopnike ruskega naroda, in jim je bilo tuje sleherni partizanski sektaštvo. Naglo zakoreninjenje te plemenite misli je ustvarilo temelje za gibanje, to pa je dovelo do sestava ruskega osvobodilnega odbora. Ustanovno zborovanje tega odbora, pri katerem so bili navzočni razni generali, več kot dve sto višjih častnikov ter zastopstva raznih vrst orožja in čet, ki so bile prej v rdeči vojski, je z vzklikom izglasovalo oklice, ki razlaga začetke in cilje prostovoljskega protiboljševiškega gibanja. Razglas, ki ga je dopisnik agencije Stefani v celoti dobil na vpogled, pravi takole:
»Mi, bivši bojovniki in poveljniki rdeče vojske, ki smo stopili v vrste ruskega osvobodilnega gibanja, bi radi v tem razglasu povedali svoje stališče do boljševizma, ki je četrt stoletja tlačil našo domovino. Živeli smo pod boljševiškim jarmom, obiskovali smo boljševiške šole, delali smo v podjetjih in pod nasilstvom sovjetskih oblasti, storili pa smo tudi svojo dolžnost kot vojski v vrstah rdeče vojske. Zdaj ko smo se pridružili tistim, ki se bore proti boljševizmu, pa čutimo dolžnost, da razložimo, zakaj smo to storili — in kakšni so bili nagibi, ki so nas privedli na to pot. Mi nismo razglasili svete protiboljševiške vojske zgolj zaradi osebnega sovraštva, kajti vsakdo izmed nas ima v žilah rusko kri, sleherni izmed nas je zvest sin našega ruskega kri, sleherni izmed nas je imel in ima

Sovjetski napad ob Kubanu zavrnen

Napadali so z več divizijami in utrpeli hude izgube — 40 ruskih oklepnikov uničenih — Sovjeti so izgubili večeraj 63 letal — Sovražni rušilec zadet ob severnoafriški obali

Hitlerjev glavni stan, 28. maja. Nemško vrhovno poveljstvo je večeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:
Sovjetska vojska je pričela večeraj z več divizijami močan napad proti vzhodnemu krilu kubanskega mostišča. Nemške čete so s podporo oddelkov bojnih letal in letal za bližnje polete v protinapadu vrgle sovražnika nazaj in onemogočile ponovne nasprotnikove poskuse za vdor. Boljševiki so imeli hude krvave izgube in so pustili na bojišču 40 oklepnikov.
V Finskem zalivu je sovjetska podmornica

naletela na zaporo nemških min in se potopila.
V vodah Ribiškega polotoka so nemška brza bojna letala potopila sovražno 1500-tonsko tovorno ladjo in zažgala neko obalno enoto.
Na vzhodni fronti je bilo večeraj pri 5 lastnih izgubah sestreljenih 63 sovjetskih letal.
V Sredozemlju je uničilo letalstvo 25. in 26. maja 29 angleških in severnoameriških letal, med njimi 13 štirimotornih bombnikov.
Pred severnoafriško obalo je bil v noči na 26. maja z bombo hudo zadet sovražni rušilec.

Italijanski vojni ujetniki so se vrnili v domovino

Napoli, 28. maja. s. Večeraj zjutraj je z vlakom iz Brindisija dospela v Napoli prva skupina italijanskih ujetnikov, ki so bili izmenjeni za ujete nasprotnike.
Italijanske vojske, ki so se vrnili iz ujetništva, so na kolodvoru sprejeli zvezni tajniki in drugi veljaki, poveljniki za krajevno obrambo, višji častniki in zastopstvo črnih sraj. Bilo jih je okrog 200, ker so se drugi že med vožnjo odpeljali na svoje domove. Vlak je bil popisan z rodoljubnimi gesli in vzkliki Vladimiru in Duceju. Ob prihodu vlaka se je razvila vneta manifestacija, ko so potniki in vojski ob oknih vzklikali Italiji, Vladimiru in Duceju. Oblastniki so častnike in vojske najprej pozdravili ter se po bratovski zanimali za vsakogar izmed njih in jih peljali v okrepevalnico, kjer so jim fašiste postregle s prigrizkom. Vojski so pohvalili požrtvovalnost vojaških kuratorov, ki so se zmeraj zavzemali za svoje ujete brate, ter soglasno obojevali grdo angleško ravnanje, ki so zaradi njega trpeli vojski in častniki brez razlike vojaških stopenj.

Narednik Gino Angelo, ki se je vrnil iz ujetništva iz koncentracijskih taborišč v Egiptu in Južni Afriki, je pripovedoval, kako so italijanski ujetniki z železnimi nožmi izrezljali otroške boje ladije, topiče, puške, majhna kolesa in mnogo drugih predmetov ter organizirali pravo umetniško razstavo. Razstava je imela zelo lep uspeh in Angličani so pokupili mnogo predmetov.
Poveljnik koncentracijskega taborišča polkovnik Blunder je bil ves presenečen nad umetniškimi

darovi italijanskih ujetnikov ter izjavil, da bi ga prav nič ne začudilo, če bi nekega dne slišal to-povske strele okrog koncentracijskega taborišča, ko so italijanski vojski tako spretni in umni. Narednik Aloisi Antonio iz 10. topniške divizije, ki je bil najprej v koncentracijskem taborišču v Egiptu, pozneje pa v bolnišnici, je dejal, da je nekega večera angleški radio napovedal, da bo oddajal novice od domačih in sorodnikov italijanskih ujetnikov. Toda to upanje je kmalu splahnelo, ko se je oddaja začela z besedami: »Mi smo Italijani in govorimo Italijanom.« V oddaji ni bilo slišati drugega kakor debele laži o vojnih dogodkih in prostaško zmerjanje fašistične vlade in njenih ustanov. V taborišču so se ališali ogorčeni vzkliki in priletelo je tudi nekaj samnov. Potem so takoj nastopili angleški častniki... toda radio je vendarle utihnil. Narednik je še dostavil, da so bili ujetniki zmeraj zelo navdušeni in da so ob vseh prilikah vdano manifestirali za Vladimirja in Duceja.

Bolgarski in turški glas k razpustu kominterne

Sofija, 28. maja. s. Uvodnik lista »Zorac« piše, da je razpust tretje komunistične internacionale zadnja past, v katero bi Moskva rada zvalila lahkoverna ljudstva. Toda po 25 letih skušenj ne bo nihče več verjel v to slepilo. Katynski pokol, moskovsko vedenje do izseljene poljske in erške vlade ter verska komedija kremelskih oblastnikov so najnovejša in prepričljiva dejstva, ki bodo posvarila vse lahkoverne.
Carigrad, 28. maja. s. Turški list »Tasvir Efkare« se v uvodniku bavi z razpustom tretje internacionale ter se čudi hrupnemu bobnanju in zadovoljstvu, s katerim so ta sklep sprejele razne interesirane stranke. Clankar pravi, da sojevski sklep ne bo dosti vplival na komunistično delovanje po raznih deželah, ker je komunizem bolesten nauk, ki se je po ruski revoluciji razvil v pravo bolezen. Z razpustom tretje internacionale ni odpravljen pogubni nauk, ker je v sojevski Rusiji še mnogo drugih organizacij, ki opravljajo še bolj vneto mednarodno delo kakor tretja komunistična internacionala. Clankar sodi, da razpust kominterne nima nobenega pomena, dokler obstajajo še druge javne in skrite komunistične stranke, ki delujejo po raznih deželah.

»Zveza Rdečega križa in Rdečega polmesca« v Rusiji

Rim, 28. maja. s. Iz Zveze Rdečega križa in Rdečega polmesca so v Rusiji ustanovili Rdečemu križu odgovarjajočo organizacijo. Često so v primerih, ko so bile poslane prošnje za pomoč, kaj je z našimi ujetniki v Rusiji, namesto omenjene »Zveze Rdečega križa« in »Rdečega polmesca«, po pomoti navajali »Turški Rdeči polmesec« (ki ga je treba strogo ločiti od omenjenega sojevškega društva), zaradi česar so nastala nesporazumjenja pri svojih ujetnikov v Rusiji. V izogib teh neveselosti opozarjamo, da je treba med navedenimi društvi razločevati.

Najvišje italijansko odlikovanje za admiralja Jamamota

Rim, 28. maja. s. Vladar je na Ducejev predlog podelil veliki križec vojaškega savojaškega reda pokojnemu admiralu Jamamotu, poveljniku japonske mornarice, ki je pred nedavnim padel v boju.
Podelitev tega najvišjega odlikovanja, ki ga dovoljujejo, kakor je znano, samo ob posebnih in redkih okoliščinah, pomeni vse priznanje izrednim vojaškim vrlinam slavnega japonskega vojaka, ki je končal junaški odpor z žrtvijo lastnega življenja. Poleg tega je tudi stipljivo znamenje čustev in vzajemnosti med fašistično Italijo ter zavezniškim in prijateljskim japonskim narodom.

Hitlerjevo odlikovanje padlemu poveljniku japonske mornarice

Hitlerjev glavni stan, 28. maja. s. Hitler je japonskemu cesarju poslal naslednjo brzojavko: »Veličanstvo! V globokem občudovanju do junaških del vrhovnega poveljnika našega brodograditelja, velikega admirala Isoruka Jamamota, ter zaradi zgodovinsko pomembnih zaslug, ki si jih je pridobil v skupnem boju našega orožja, sem junaku, ki je umrl na polju časti, podelil viteški križ reda železnega križa s hrastovim listom in meč.«

Velik romunski prispevek v boju proti boljševizmu

Bukarešta, 28. maja. s. Velik prispevek romunskega junaštva v boju proti boljševikom je dobil poseben poudarek, ko je romunsko vrhovno poveljstvo večeraj objavilo seznam generalov, ki so padli na bojišču, medtem ko so vodili svoje divizije in brigade na zmagovitih pohodih od Pruta pa do Odese, Kerča, Kavkaza in do Staligrada. Navedena so imena 25 generalov, od teh trije divizijski poveljniki, 8 poveljnikov pehotnih brigad, 5 poveljnikov konjeniških brigad in 9 poveljnikov topniških brigad, ki so z junaško žrtvijo dokazali, kako velikanski je bil romunski prispevek na vzhodnem bojišču, in sicer od preprostim vojakom pa do generalov. Vsem naštetim generalom je bilo po smrti podeljeno najvišje romunsko odlikovanje za vojaško hrabrost, križec reda Mihaela junaka.

Varstvo poljskih koristi v Rusiji zaupano — Avstraliji

Rim, 28. maja. s. Poljska begunska vlada je pooblastila Avstralijo, naj varuje poljske koristi v Rusiji zaradi ustavitve diplomatskih zvez med Poljaki in Sovjeti. Ta dogodek je značilen. Pričakovati je bilo, da bo po prelomu med vlado generala Sikorskega varstvo poljskih koristi zaupano Angliji kot poglaviti zaveznici in veliki zaščitnici Poljske, ali pa vsaj Združenim državam. Toda dejstvo, da se je poljska begunska vlada zatekla po pomoč k Avstraliji, kaže po eni strani, da Poljaki nimajo več zaupanja ne v Anglijo ne v Združene države, po drugi strani pa zlahti, da Anglija in Amerika nista nič več pri volji, da bi skrbeli za poljske koristi. Vse to pa dalje še potrjuje resnico, da rusko-poljsko nasprotje povzroča hudo zadržanje med angleškimi in ameriškimimi državniki, ki se zdi, da so se končno odločili pustiti Poljske, naj se sami izmažejo iz zadržaje. Ni namreč moč zlahka razumeti, kakšno pomoč bi lahko dobili od Avstralije. To dejansko pomeni, da so Poljaki zdaj na milost in nemilost prepuščeni Stalinovi volji.

Predsednik Akademije pri Visokem komisarju

Visoki komisar je sprejel v vladni palači prof. dr. Milana Vidmarja, predsednika Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, ki mu je prinesel letno poročilo o delovanju Akademije. Eksc. Grazioli se je zahvalil za poklon in se s prof. Vidmarjem zadržal v daljšem razgovoru o raznih vprašanjih, ki se tičejo Akademije.

V Detroitu je umrl edini dedič Henryja Forda, velikega avtomobilskega industrijca, Edsel Ford.

vlada nasilja in vohunstva, uvedena po Sovjetih, nismo mogli sami brez pomoči od zunaj, strniti svojih sil, da bi podrli sovražno vladno našega narodnega sovražnika. Šele danes se je s pomočjo nemškega naroda, ki se tudi sam bori proti rdeči nevarnosti, ustvarila možnost, da končno uredimo svoja stremljenja. Naša misel, ki se ji pravi boj proti boljševizmu, boj za konec vojne, za sklenitev častnega miru in za ustanovitev nove Rusije, ki bo prosta boljševizma in kapitalizma, je dobila jasnega izraza v odprtem pismu generala Andreja Andrejeviča Vlasova. General Vlasov natančno razlaga naše misli in označuje resnična stremljenja ruskega ljudstva in v tej točki je ves pomen in sila njegovega gibanja. Odprto pismo generala Vlasova ne misli klicati v življenje starinskih življenjskih in vladavinskih oblik, ki so se preživele in jih je pregazila revolucija. Vlasov nakazuje le cilj, ki ga je treba doseči, namreč: Do konca izvesti narodno revolucijo, da bi tako ustvarili lepšo bodočnost za našo domovino. Poznamo generala Vlasova in mu zaupamo. Verujemo v idejo velikega boja za osvoboditev ruskega ljudstva. Vemo, da bo naše ljudstvo le po tem boju moglo postaviti temelje za svojo bodočo srečo. In to bodočnost bomo dosegli pod vodstvom naših najboljših mož z generalom Vlasovim na čelu ter v trdnem in čistem zavezništvu z Nemčijo. To zavezništvo je za obe strani koristno in temelji na zamisli o veliki družini evropskih narodov, ki naj uživajo iste pravice in naj bi jih ožarjala ista ljubezen do svobode.
Vemo, da je sreča našega ljudstva odvisna od nas samih. Vemo tudi, da nam boljša bodočnost

ne bo kar tako darovana. Moramo si jo priboriti s trdnimi boji. Toda prepričani smo, da bo naše delo uživalo podporo vsega ruskega ljudstva, ki ve, da se borimo za eveto in pravično stvar. Vemo, da je od izida tega boja odvisno življenje in blagor naših mater in žena, naših očetov in bratov, tako rekoč vsega našega naroda. Za takšne cilje ni hudo prelivali lastno kri in žrtvovali življenje. Ni se ne bojimo težav in žrtv, ki jih bo od nas zahteval boj proti boljševizmu, ki je smrtni sovražnik ruskega ljudstva.
Kaj nam vedri čela in kaj vodi veliko misel o ureditvi nove Rusije? Kaj podžiga našo gorečo željo po časti, sreči in pravici? Slavna preteklost našega naroda in pravičnost poti, ki jo moramo ubrati! Na čelu naših vrst stopa mož velikih skušenj. On nas bo zadržal povedel do zmage. Vabimo vse Rusje, da se zberemo pod zastavami osvobodilne vojske.
Ruski bratje in prijatelji! Vsi v boj proti boljševizmu! Kjer koliste, to ali onstran meje, v koncentracijskih taboriščih ali pa v vrstah rdeče vojske, čujte naš klic, poslušajte glas svoje vestilborile se, kajti vojni je treba narediti konec. Borite se za sklenitev častnega miru! Borite se za srečo nove Rusije! Stopite v vrste osvobodilne vojske, ki se bori za vašo stvar. Napočila je ura, ko je treba narediti konec gladi, mukam, prisilnemu delu in boljševiškim ječam. Vse preveč ruske krvi je bilo prelito za tuje koristi. Rusija je naša! Preteklost ruskega naroda je naša! Bodočnost ruskega naroda bo pripadla nam, ki se borimo za sveto rusko stvar. Borili se bomo do zadnje kaplje krvi za srečo našega ljudstva!

Ljubljanska Drama:

Tretji večer igralske družine Renzo Ricci

Kakor skrben gostitelj pripravi največji užitek in najgloblje presenečenje za konec, tako nam je tudi Renzo Ricci šele tretji — zadnji — dan svojega gostovanja natočil najplemenitejšega in najboljšega vina. S pravo dramatsko stopnjevanostjo je zgradil spored od nepomembne Tierijeve trodejanke »Tako ljubici, ki sloni večidel samo na kopici gostobesednosti, preko »Skupnega življenja« Giulia Viole, kjer je zaslediti že marsikak užiten drobec odrskega belega kruha, do »Malega svetnika«, drame v petih dejanjih, ki jo je napisal tudi v Ljubljani znani Roberto Bracco in ki pomenja pravo umetnino. Upam, da bomo to Braccovo delo kmalu spet videli na našem osrednjem odru, saj nam bo vedelo veliko več povedati kakor razne druge sodobne italijanske igre ter bo tudi dramatika samega postavila v dosti dostojnejšo luč, kakor ga je zmogla »Prava ljubezen«, ki smo jo imeli letos priložnost videti.

Naj mi bo ob sklepu gostovanja dovoljeno, vsaj bežno in približno oceniti vrednote in prvine Riccijeve igralske družine. Če pri oceni drugega večera sem nakazal slog Riccijeve režije, ki se v glavnem tudi pri »Malem svetniku« ni spremenil. Pač pa je sam Ricci kot igralec Dona Fiorenza, malega svetnika, pokazal tako vsestransko in izbrušeno igranje, da nam je postalo njegovo gostovanje res užitek in v korist. Če je bil v Tierijevi trodejanke kot Gianfranco Scala samo blebetav cinik, ki je znal vzdržati igranje na višini kljub miselni in dramatski praznini, s katero ga je delo samo puščalo na cedilo, nam je kot don Fiorenzo odkril ves obsejen register svojih čustev in možnosti prodajanja od najtišjega šepetanja do zadnje groze, ki se razodeva človeku le v redkih, najhujših trenutkih življenja. Tu ni bil več vsakdanje umirjen kakor Lorenzo Massari v »Skupnem življenju«, bil je razgiban in sočen, preprost in človeški, pa vendar odmaknjen v nedoumljivi svet duhovne globine. Tudi v mimiki in kretnjih se je spustil in razmahnil, v posameznih prizorih pa je bil tako silen, da je s svojim prijetnim, mehkim glasom, ki se le redko povzpne v moči in višini, igranje obvladal ne samo gledalce, ampak tudi ljudi v igri, ki so se zatekali k njemu v najrazličnejših zadevah telesnega in duševnega življenja. Njegova sugestivna moč je v celoti prepričevala.

Glede drugih igralcev Riccijeve družine moram nekoliko popraviti svoje mnenje, ki sem ga zapisal po prvih dveh predstavah. Zlasti velja to glede Eve Magni, ki je to pot igrala Annito, hčerko Fiorenzove nekdanje ljubice. Kljub skopemu besedilu, s katerim nam jo je dramatik prikazal, smo prav zaradi izredno močne protagonistike igre zaslutili silno globino in tragiko čustvene mladenske. To pot se je Eva Magni pokazala dostojno Riccijeve družbe, hkrati pa ji tudi prispevala prodoren uspeh. Nadalje moram omeniti sijajno karakterno igranje Arnalda Mortellija, ki je tu podal Fiorenzovega prijatelja Sebastiana, videli pa smo ga že v Tierijevi trodejanke kot Mattea Iroldija. Tudi o njem velja, da je igralec nadpovprečnih kakovosti. Posebej pa moram poudariti vlogo, ki jo je odigral Tino Bianchi kot slaboumen hlapčič Barbarello. To je bila stvaritev, ki je bila kljub izrazito nemi vlogi, tako močna in osrednja, tako do podrobnosti izbrušena in dognana, da jo zmogore res samo veliki igralci. Tudi Giulio Oppi kot Fiorenzov brat Giulio in Gastone Ciapini kot zdravnik Finizio sta bila močna in prepričevalna, da manjših vlog, ki so se v lepi igri pridružile doslej imenovanim, ne omenjam.

Kakor sem se po prvih dveh predstavah bal, da Riccijeva igralska družina — razen samega voditelja — ljubljanskim igralcem in gledalcem ne bo imela kaj povedati in pokazati, tako moram ob tretji predstavi zapisati, da je

Izšlo je

Skrivnostno razodetje sv. Janeza

v luči Kristusovega trpljenja. Delo je spisal naš nadpastir dr. Gregorij Rožman. Knjigo dobite po vseh knjigarnah in pri župnih uradih. Cena 10 lir. Prav danes se bolj kakor kdaj prej vsi ljudje zanimajo za videnje sv. Janeza in si delajo vsemožne razlage. Naš nadpastir je sedaj pokazal edino pravo razlago tega skrivnostnega razodetja sv. Janeza in ne dvomimo, da bodo vsi, ki so se kakor koli zanimali za skrivnostne napovedi sv. Janeza, posegli po tej knjigi. Knjigo krase Dürerjeve in Dorejeve slike in lesorezi.

prav, da so se umetniki odločili tudi za obisk Ljubljane. Le eno stvar bi si želel kljub vsemu še drugače, to pa je izbor del. Še zmerom se mi zdi škoda, da je bila na sporedu Tierijeve trodejanke, ki ni mogla pokazati nič drugega kot to, da močan umetnik zmoro tudi slabo igranje rešiti v življenje. To pa je vsekar pre malo. Kako vse večji užitek bi imeli, če bi namesto prvih dveh iger videli kako delo iz klasičnega dramskega repertoarja! Kako vse zanimivejša bi bila primerjava ob njem, kako ploden študij! Koliko več bi imeli tudi ljubljanski od gostovanja znamenite igralske družine, tako pa je bilo gostovanje vse preveč namenjeno samo Italijanom, živčim v Ljubljani, kar je dokazovalo tudi občinstvo samo.

Kraškega kmeta molitev

Naš kmet, trpin in suženj lastne matere zemlje, hodi z molitko v rokah med poljem, po zemlji, ki od njega zahteva toliko truda in znoja, toliko krvavih žuljev, pa ki mu vendar tako skopo vrača vse to. Hodi zjutraj, ko majsko sonce pošilja prve jutranje žarke, hodi opoldne, ko sonce greje in se revež poti, hodi v mraku, ko sonce zahaja za obojzo gnadov. Hodi naš kmet po tej zemlji in jo prosi usmiljenja. Prosi in roti jo, naj vendar da malo več od sebe, naj vendar malo boljše poplača ves njegov ogromni trud.

Opazuje ozimino, kako lepo kaže. Ne bodo otroci kruha lačni, če bo vse po sreči... Glede krompir, kako lepo leze iz zemlje, fa vsakdanji kos njegove mize, ne enkratni, pri mnogih dvakratni ali še celo trikratni. Ne bodo ga lačni otroci, kakor ga niso bili letos, hvala Bogu, in tudi za siromaka ga bo. Glede na polju, ki mu posveča toliko dela in pažnje. S skrbjo je v jeseni oral in sejal, s skrbjo spomladi oral in sadil. Kaj mu bo prinesla jesen? Ali bo poplačan ves njegov trud?

In tedaj dvigne svoje oči k Njemu, ki daje rast in sad. K Njemu, ki vse tako vodi in redno ureja, da mu je v čast, njegovemu stvarstvu pa v korist. K Njemu, ki dobro plačuje in zlo kaznuje. In tedaj moli naš kmet:

Ti, ki iz Tebe izhaja vse dobro, pogledj na to polje. Pogledj in blagoslovi ga! Naj se Tvoj blagoslov razlije, da bo zemlja rodila stoteren sad. Pogledj na naše žuljave roke in razorana čela. Ne daj, da bo vse ogromni trud zastoj. Pogledj in Tvoj pogled naj bo poln priznanja. Prosimo Te Gospod, prizanosi nam in daj nam svoj blagoslov.

Tako moli naš kmet dan za dnem, ko hodi po polju. Ne boji se ne truda ne znoja. Vse žrtvuje za svoj in svojih obstoj. Zaupa pa nemo na Njegovo pomoč, ki mu nikdar ni odkazal svojega usmiljenja in svoje pomoči. L. B.-c.

Podobice Marije Pomagaj

s slovesno izjavo, ki jo bodo verniki izpovedali pri spokornih procesijah na Rakovniku, dobite po vseh župnih uradih ali pa pri »Pripravljalnem odboru petih prvih sobot, Pred škofijo 1/1.

Prosimo č. č. župnike, da te podobice pravočasno preskrbe.

Prav tako prosimo č. č. veroučitelje, da jih posredujejo šolski mladini. Podobice dobite zastoj!

S štajerskega

Graški arheolog dr. Walter Schmid upokojen. Izredni profesor za arheologijo na graški univerzi dr. Walter Schmid, ki je znan raziskovalec gradščin in keltskih grobišč na Štajerskem in nekdanjem Kranjskem, je bil upokojen, ker je dosegel starostno mejo. Upokojitve stopa v veljavo ob koncu poletnega semestra.

O zgodovini Spodnje Štajerske je predaval v Gradcu vodja obmejne urada dr. Carstani Štajerskim dilakom in jih vabil, da naj gredo pomagat štajerski domovinski zvezi na Spodnjem Štajerskem.

Vinarska in sadjarska šola v Mariboru razpisuje pogoje za novo šolsko leto, ki se bo začelo 15. septembra. Kot važne predpogoje za sprejem v šolo navaja oglaš šole, da morajo biti učenci stari najmanj 15 let, da morajo biti nemški državljani ali člani Štajerske domovinske zveze, morajo imeti že nekaj prakse v poljedelstvu ter morajo opraviti sprejemni izpit, ki obravnava znanje jezika in ljudskošolsko snov. Šolnina za vse leto znaša 40 mark, oskrbovalnina pa 35 mark na mesec.

Smrtna kosa. V Celju je umrl 71 letni upokojeni železničar Anton Iršič, v Ptujju je umrl podnarodnik v polku gorskih lovcev Henrik Peer, ki se je boril tri leta na fronti.

Podoba Marije Pomagaj med nami

Vesti, da so prinesli podobo Marije Pomagaj v Ljubljano, so naše mesto zelo zelo razveselile. Takoj ko so zvedeli številni Marijini častilci za kraj, kjer se nahaja podoba, so prihajali tja in molili pred njo. Na posebno željo Marijinih častilcev je cerkveno vodstvo dovolilo češčenje Marije Pomagaj v posebnih ljubljanskih zavodih in kapelah, kjer so pripravili kar celodnevno in nočno češčenje pred Marijino podobo. Mnogi so ostajali pred Njeno podobo toliko časa, da so jih morali prositi, da se umaknejo, da pridejo na vrsto tudi drugi.

Podoba Marije Pomagaj bo nosilo v sobotni spokorni procesiji 16 bogoslovcev. Za to priliko je napravil arhitekt Vladimir Gajšek poseben lep umetniški podstavek z baldahinom in drugimi okraski. Podoba bo ostala v stolnici, kamor bodo lahko prihajali k Mariji spet njeni častilci in iskali pri Njej pomoči.

Ob obletnici smrti

Antona Starca

Melika, 28. maja.

Danes je minilo leto, odkar je metliška župnija dobila svojega prvega mučenika. Minilo je leto, odkar si, dragi Tone, padel pod Kajnov roko morilec slovenskega naroda. Minilo je leto, odkar je nehalo biti srce, ki je tako iskreno, tako požrtvovalno, tako strastno ljubilo naš mirni belokranjski rod, ljubilo to ubogo pozabljeno zemljo, ki le s težavo preživlja svoje otroke, ljubilo ta valovita polja, skromne vinograde, tihe loze, sanjave stelnike s svojimi belimi brezami in zeleno praprotnjo. Da, Tone, z ognjem in strastjo si ljubil to zemljo med Gorjanci in Kolpo, zemljo, ki jo je skozi stoletja pojil znoj in so jo hranili žulji Tvojih dedov in pradedov. Tej zemlji in temu ljudstvu si — sam pristni nepokvarjeni Belokranjec — hotel žrtvovati svoje sile, svoje življenje. Bil si po svetu, bogatejšem in naprednejšem, kot je Tvoja rodna gruda, celo v Švici si bil, a ne zato, da bi si iskal donosnejših in lažjih službenih mest, marveč da bi se naučil, kako naj svojim dragim belokranjskim rojakom pokažeš pot do boljše bodočnosti. Učil si jih, kako naj nerodoviti kamnitni svet spreminjajo v rodno zemljo, kako naj sadijo plemenito sadno drevje, izboljšajo vinograde, obdelujejo vrtove, gojijo živino, odstranijo s svojih domov vse tuje in nepristno. Opeval si njih narodne običaje, izkopaval iz pozabe prelepa izročila dedov. Vedno ljubeznivega obraza, do vsakogar prijazen, vsak čas, tudi ob najhujši zaposlitvi vsakomur na razpolago. Pri vsem tem pa pošten kot zlato, brezkompromisen in neomajen kot hrast, veren in čist kot otrok. Tak si bil med nami, takega smo te poznali, takega smo te ljubili. Ljubili iz srca — a ne vsi. Bili so med nami tudi taki, ki so te sovražili, obrekovali in ti metali polena pod noge. A nisi klonil, nisi odstopil od svoje jasno začrtane poti. Tudi hrast v gori se ne upogne, ko besnijo viharji in udarjajo strele. Toda viharji, ki ga ne morejo upogniti, ga morejo zlomiti. Tako so zlomili Tebe. Zganile so se breze, zašepetala je praprotna belokranjskih stelnik, zavalovila so žitna polja, zašumele tihe loze, zasofžila se je trda belokranjska gruda, ko je sprejela vase tebe, svojega najboljšega sina, in v nemi grozi so se stisnili naša srca, ko smo se zavedeli: Toneta Starca nimamo več.

Tekli so tedni, meseci, obrnilo se je leto, odkar je metliška župnija v tebi, svojem najboljšem članu, dobila svojega prvega mučenika. Čas, pravijo, zaceli vse rane. Toda rana, ki nam jo je vsekala tvoja izguba, je danes prav tako boleča kot pred enim letom. Na mestu, ki si ga med svojimi belokranjskimi rojaki zavzemal ti, zija danes prav tako obupna vrzel, kot je zijala pred enim letom.

Kadar se ozrem na tvoje sadovnjake ali mi splava pogled na vinomerske vinograde, kadar se mi pase oko na žitnih poljih, valovcih v pomladnem vetru, vedno znova občutim: zame ni več Vinomera, tam ni več draga prijatelja. Kadar me vodi pot po belokranjskih stelnikih, tedaj oživi v meni tvoja slika in znova doživim, kako stopava nedeljski popoldan med šepetajočimi brezami in tajinstveno praprotnjo od Vinomera proti Metliki, redkih besed, toda s srci polnimi mehke ljubeznosti do te drage Belokranjce. Ob takih prilikah splava moje srce nekam v Gorjance med stoletne buke, da se zjoka in odpočije nad neznanim, skritim, s travo zaraslim grobom... Danes, na prvo obletnico tvoje mučenštva, ti slovesno zagotavljamo: Moč morilec slovenskega ljudstva pada in prej ko mine leto, bo osvobojen tvoj grob, maščevana tvoja smrt, pa ne samo tvoja, marveč tudi smrt vseh ljubljenskih belokranjskih rojakov, ki so ti sledili na poti mučenštva. Vedi, ne bomo odložili pušk prej, dokler ne bo potrpežljivemu, mehkeemu belokranjskemu človeku zopet omogočeno v miru orati svoje polje, obdelovati svoj vinograd, pasti svojo živino in peti svojo otožno pesem...

Tvoj prijatelj Belokranjec.

Končna navodila za sobotno procesijo

Vrstni red v posamezni procesiji:

1. Križ, ki ga nosi župnik, na vsaki strani je po en duhovnik, za njim ostali duhovniki dotične fars, ob njih na vsaki strani po 10 mož.
2. Moški redovniki.
3. Sole (ljudske, meščanske, srednje).
4. Ostali moški.
5. farni pevski zbori.
6. Ženski redovi.
7. Ostale ženske.

Vrstni red v stolni procesiji:

1. Križ, ki ga nosi Prevzvišeni, na vsaki strani je po en duhovnik, za njim ostali duhovniki stolne fars, razen zg. kanonikov, ki so v spremstvu milostne podobe Marije Pomagaj, ob strani čelne skupine duhovnikov je na vsaki strani po 10 mož.
2. Moški redovniki.
3. Ostali moški.
4. Stolni pevski zbori.
5. Akademiki.
6. Gospodje profesorji univerze.
7. Milostna podoba Marije Pomagaj, ki jo nosijo bogoslovci. Pred podobo je polovica bogoslovcev, za podobo druga polovica bogoslovcev, vsi v dvostopih in v koreljah. V tem sestavu so tudi zg. stolni kanoniki. Vse to skupino obkrožata dve vrsti akademikov.
8. Akademikarke.
9. Ženski redovi.
10. Ostale ženske.

Akademikarke in akademiki se uvrste za stolno procesijo po fakultetah.

Srednje, meščanske in ljudske šole naj se udeležijo procesije kot sole. Zgornje naj se zaradi zbirališča in uvrščenja z dotičnim g. župnikom, kjer se mislijo procesije udeležiti.

Pri vseh župnih cerkvah so določena zbirališča za moške, ženske in sole posebej.

Na stadionu bo sledeč obred:

Procesija, ki pridejo popreje na stadion poje med žakanjem na zadnjo procesijo ljudske pesmi, ki jih bodo intonirali pevski zbori. Sledi pesem zborov, nato škofov govor, nato slovesna izjava, ki je tiskana na podobah Marije Pomagaj in katere boste dobili pri župnih uradih. Šolski mladini jo bodo po posredovanju zg. katehet, nato prineso Najsvetejšo iz rakovniške cerkve, medtem poje bogoslovci Miserere, zatem sledi pravna molitev, nato blagoslov s Najsvetejšim, molitev »V spravo za bogokletce« nato ljudsko petje. Pevski zbori bodo ostali vmes ved sami.

Stolna procesija ostane vsa na stadionu v prvotni formaciji, to pa zaradi tega, ker bo po končanem obredu zopet šla v prvotnem sestavu iz stadiona in nesla milostno podobo Marije Pomagaj nazaj v stolnico. Da bi mogli, zlasti ljudsko-šolski otroci čim prej priti nazaj v mesto, pa tudi druge šole, je najbolje, ako se priključijo stolni procesiji in sredo z njo v mesto. Toda tudi drugi zbirališča se lahko priključijo procesiji nazaj. Toda šolsko mladino morajo pustiti naprej.

Vsi udeleženci procesij naj se mirno pokoravajo rediteljem.

Med procesijo molijo verniki rožni venec in poje litanije.

Prvi in drugi razred ljudskih šol ne gre v procesijo v sestavi šol, pač pa s starši ali drugimi sorodniki.

Procesija bo ob vsakem vremenu.

Iz spoštovanja pred veliko versko prireditvijo, ki izraža tako močno voljo našega naroda, naj se ljudje vzdrže obiskov kinematografov in drugih takih prireditiv.

Škofijski pripravljalni odbor petih prvih sobot

Ljubljana

Nakazovanje bolniških dodatkov

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevilih upravičeni dobivati posebne dodatke racionaliziranih živil, bo bolniški odsek mestnega preskrbovalnega urada meseca junija delil bolniška nakazila vsako dopoldne od 8—11.45 samo v prilicih Turjaške palače v Križankah, Gosposka ulica 13, po naslednjem razporedu:

Od 1.—8. junija samo bolnikom, ki imajo pravico tudi za meso, tako da pridejo na vrsto v torek, 4. junija bolniki z začetnicami A—D, v sredo, 2. junija E—J, v petek, 4. junija K—M, v soboto, 5. junija, N—P, v ponedeljek, 7. junija, R—T, v torek, 8. junija U—Z.

Od 9. do 16. junija drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v sredo, 9. junija, bolniki A—D, v četrtek, 10. junija, E—J, v petek, 11. junija, K—M, v soboto, 12. junija, N—P, v torek, 13. junija, R—T, v sredo, 16. junija U—Z.

Od 17. do 25. junija bo bolniški odsek delil nakazila za sladkor za dojenčke in bolnike, toda le na podlagi predloženih zdravniških spričeval, tako da pridejo na vrsto v četrtek, 17. junija, upravičenci A—C, v petek, 18. junija D—J, v soboto, 19. junija, K, v ponedeljek, 21. junija, L—O, v torek, 22. junija, P in R, v sredo, 23. junija, S in Š, v petek, 25. junija T—Z.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobivati posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila od 1.—5. junija samo dopoldne.

Bolniki, ki dobivajo dodatke mesa, naj s seboj prinesejo živilsko nakaznico za mesec junij z odrezki za meso. Vsem nim, ki teh odrezkov ne bodo imeli, bolniški odsek ne bo nakazal bolniške dodatka za meso. Mestni fizikat sprejema bolniška spričevala samo od 1. do 20. v mesecu.

Kupujte lepi poljski roman

»HRAST«

ki ga je spisala znana poljska pisateljica

Marija Rodziewiczówna.

Dobite ga po vseh knjigarnah in trafikah.

Roman obsega 248 strani.

A. E. VAN DINE

»Kaj hočeš s tem reči? Kako naj bi vendar kdo v svoji odsotnosti mogel sukati kip v rokah? Zdi se mi, da govoriš neumnosti.«

»Ze mogoče.« Vance je postal nemiren in nenavadno resen. »Pa vendar, Markham, sem našel na oni polici nekaj, kar mi daje misliti, da je bil zločin pripravljen vražje spretno... Kakor sem ti že dejal, bi rad naredil nek poskus. Ko bo ta poskus končan, ravnaj, kakor se ti bo zdelo najbolj pametno, po svojem prepričanju... Strašen račun je bil s tem zločinom. Vse tiste navidezne sledove je zločinec pustil za seboj le s tem namenom, da bi nas peljal na napačno pot... to drži.«

»Koliko časa pa boš potreboval za svoj poskus?« je zanimalo Markhama, ki je bil videti čisto pod Vancejevim vplivom.

»Le nekaj minut.« Heath je vzel iz koša kos papirja in je začel previdno zavijati vanj skodelico, iz katere je bil dr. Bliss zjutraj pil kavo.

»Ta bo šla v naš kemični oddelek.« je pojasnil suhoparno. »Prav nič ne dvomim v to, kar ste povedali, gospod Vance, hočem pa imeti še kemično preiskavo.«

»Imate čisto prav, gospod narednik.«

Vance si je začel ogledovati majhno bronasto posodo, ki je stala na mizi in v kateri so bili različni svinčniki in tudi nalivno pero. Markham ga je opazoval, a zdržal se je in ga ni nobene stvari več vprašal.

»Poskus moram narediti v muzeju.« je pojasnil Vance. »Potrebujem pa zanj še dve blazini z zofe.«

Stopil je k zofi, vzel tam dve široki blazini in si jih dal pod pazduho. Potem se je podal proti malim jeklenim vratom in jih držal odprta.

Markham, Heath in jaz smo odšli skozi vrata in potem po zavitihi stopnicah v muzejsko dvorano, za nami pa je šel tja tudi Vance.

IX. POGLAVJE

Vancejev poskus

Petek, 13. julija, ob 14.15.

Vance je šel naravnost k tistim policam, pred katerimi so bili našli Kyleja umorjenega, ter vrgel na tla blazini, ki ju je prinesel s seboj, pazljivo začel ogledovati polico in govoril sam pri sebi:

»Prokletlo, kako rad bi vedel...! Skoraj se bojim nadaljevati. Če sem se zmotil, potem bo vse padlo spel po meni...«

»Dajmo, dajmo!« je že ves nestrpen priganjal Markham.

»Samogovori niso več v modi. Če mi nameravaš nekaj pokazati, potem to že vendar storile.«

»Saj imaš res prav.«

Vance je stopil k pepelniku ter si v njem ugasnil smotko. Ko se je potem spet vrnil k policam, je pomignil Markhamu in Heathu, naj stopita še ona dva nekoliko bliže, nato pa je začel:

»Za uvod bi vaju rad opozoril na tole zaveso. Lahko opazita, da je zadnji bakreni obroček staknjen s kovinastega droga in da zdaj visi z njega.«

Šele tedaj sem opazil, da je bil zadnji obroček pri zavesi res staknjen in da je zato zavesa visela na tistem koncu navzdol.

»Opazila bosta tudi,« je nadaljeval Vance, »da je ta zavesa odgrnjena le na polovico. Zdi se, kakor da jo je bil nekdo začel vleči, potem pa da se je iz kakršnega koli vzroka premislil.

Ko sem danes dopoldne to opazil, se mi je zazdela stvar nekoliko čudna, zakaj običajno bi morala biti zavesa ali popolnoma za-

grnjena, ali pa do kraja odgrnjena. Vzemimo na primer, da je bila davi, ko je Kyle prišel sem, čisto zagrnjena. Hani nam je povedal, da jo je nad tem predalom zagnil, da se ne bi videlo, da so stvari v neredu. In dr. Bliss je dejal Kyleju po telefonu, da so novodospeli dragoceni predmeti v predalu, ki je zastrt... Če hočemo zdaj odgrniti zaveso, zadostuje en sam gib, če jo primemo za levi rob in ga potegnemo proti desni: bakreni obročki zelo lahko in gladko drse po tankem kovinastem prečnem drogu... A kaj smo mi opazili? Opazili smo, da je bila zavesa potegnjena samo na polovico! Kyle bi je prav gotovo ne odgrnil samo na pol, da bi videl, kaj je v tem predalu. Iz tega sklepam, da je nekaj le moralo ustaviti zaveso na polovici in da je bil Kyle zadet še preden je mogel zaveso do kraja odgrniti... Si razumel, Markham?

»Le naprej!« Markham je bil že začel za stvar zanimati. Pa tudi Heath je gledal Vanceja zelo pozorno.

»No, pa pojdimo dalje. Kyleja so našli mrtvega vprav tu pod tem predalom. Umrl pa je zaradi udarca, ki ga mu je zadal na glavo tale težki kip iz diorita. Kip je postavil na polico Hani. Ko sem opazil, da je zavesa odgrnjena le deloma, in sem potem zagledal, da je zadnji bakreni obroček snet s kovinastega droga in da visi navzdol, sem začel razmišljati o tem, zlasti še ker sem vedel, kako zelo je dr. Bliss ljubil red in natančnost pri vsaki stvari. Če tale obroček ne bi bil na svojem mestu snoti, ko je dr. Bliss prišel v muzej, potem ste lahko prepričani, da bi bil on to prav gotovo opazil...«

»Ali mar misliš, Vance,« je vprašal Markham, »da je kdo tale obroček davi namenoma snel...? Kakšen pomen pa naj bi bil imel pri tem?«

»Da. Od tistega dr. Blissovega snočnega telefonskega razgovora pa do davi, ko je Kyle prišel sem, je nekdo staknil obroček z droga.«

»A s kakšnim namenom?« je ponovil Heath. Njegov glas le razodeval, da kaj malo verjame v Vancejevo trditev.

Resnične izgube zaveznikov v afriški vojni

Večino napadov so Italijani in Nemci mogli izvesti sploh samo spričo tolikšnih količin zajetega plena

Berlin, konec maja — V izpolnitve nemškega uradnega vojnega poročila je DNB zvezel se naslednje:

Sovražnikovim propagandnim poročilom o poteku bojev v Afriki stoji nasproti sledeča dejstva: Navzlic ogromni premoči na morštvu in vojnem blagu angleške in ameriške armade niso mogle preprečiti, da nekaj malega nemških divizij ne bi zajelo v dobi afriške vojne 120.000 mož, med njimi 18 generalov, dočim je v tem času nad 50.000 angleških in ameriških vojakov padlo na bojišču, med katerimi je bilo sedem generalov. Število ranjenecv bi lahko cenili na približno 200.000, kakaj pomisliti je treba, da so afriška tla kraška in da so mnogo vojakov lahko ranili drobci kamenja. Poleg tega je padlo v dobi afriške vojne Nemcem v roke 7537 sovražnikovih oklepnih vozil, od tega 4036 mnogo vrednih tankov. Samo po sebi je razumljivo, da o moči nemških sil ni bilo mogoče povedati ničesar toliko časa, dokler so boji trajali. Danes lahko brez nevarnosti razodemo to skrivnost. Spričo tega bo prav tako presenetilo, da je pred pol leta pristalo v Tuniziji 258 padalskih lovcev in pešcev, ki so nemškim četam, katere so jim pozneje sledile, ustvarili v kratkem času sredi francoskih bojnih sil,

katerih nameni so bili vsaj negotovi, in spričo vedno bližje prihajajočih angleško-ameriških oklepnih oddelkov zanesljivo mostišče.

Ne smemo pozabiti, da je bilo večino napadov mogoče izvesti sploh samo zaradi tega, ker se je nemško poveljstvo znalo z nepričakovanimi in hudimi udarci na sovražnika polastiti velikih količin sovražnikovega vojnega blaga ter z njim izpolniti svoje oddelke. Prvič so se nemški vojaki opomogli pri El Mechiliu, ko je sedem nemških tankov zajelo 2000 Angležev ter 2000 avtomobilskih vozil. Samo s pomočjo teh sovražnikovih vozil in bencina, ki so ga nemški vojaki istočasno zajeli, je bil mogoč prodor do Solluma.

Ofenzivo maršala Rommela poleti 1942 do El Alameina je bilo mogoče izvesti s tolikšnim zaletom samo zato, ker so nemški in italijanski bojni oddelki prej vzeli osmi angleški armadi skoraj vsa vozila, znatne zaloge bencina, zaloge hrane za tri mesece, kakor tudi pomembne množine orožja in streliva, ter vse to takoj same začele uporabljati. Nemške čete so dobile od sovražnika 80% svojih tovornih avtomobilov, 40% orožja in streliva, 50% tankov ter 50% tiste količine bencina, kolikor so ga v dveh in pol letih porabili v Afriki.

Visoka šola v podmorniškem vojskovanju

Na njej poučujejo samo izkušeni strokovnjaki ter podmorniški častniki in podčastniki, ki so se posebno odlikovali

V zvezi z imenovanjem velikega admirala Dönitza za vrhovnega poveljnika nemške vojne mornarice — maršal Dönitz je pri tej priliki napovedal totalno podmorniško vojno — je zbudil v javnosti veliko zanimanje članek, ki ga je nek nemški vojaški strokovnjak napisal o razvoju nemškega podmorniškega brodogradstva od leta 1939 dalje.

Iz vseh izjav in poročil, ki so prispela iz Berlina, — tako je zapisal članek — lahko vidimo, da nemško mornariško poveljstvo zdaj dela na to, da začne s totalno vojno tudi na polju graditve in izpolnitve podmorniškega orožja, pri čemer bi izčrpala vse tehnične in človeške možnosti. Kakor na tisoče in tisoče kilometrov dolgem tekočem traku tečejo podnevi in ponoči izgotovljene podmornice na preskuševališča, kjer jih že čakajo posadke.

Da se ljudje, ki naj bi tvorili posadke v podmornicah, ne morejo izuriti in izolirati kar čez noč, je jasno vsakomur, kdor se le kaj pridruži razume na vojaške stvari. Že v mirnem času so polagali v vseh mornaričnih velikih važnost na mornariško, topničarsko in tehnično izobrazbo častnikov in moštva, pa tudi na to, da bi posadke znale pravilno ravnati z ladjo, ki jim je bila zaupana. Za posebne vrste orožja in za oddelke, ki so jim pripisovali posebno vlogo, kakor na primer tankovskim oddelkom na kopnem, lovem v zraku, v pomorskem vojskovanju pa podmornicam, je bilo treba odbrati telesno in duševno najspodobnejše ljudi. Dolgotrajna in temeljita šola sta prvi predpogoji za doseg zlatih uspehov in zato, da bo obvladanje, poveljevanje in uporaba podmornice brezhibna ali vsaj najboljša.

Spričo stalnega izdelovanja novih podmornic je nastalo iz majhnih podmorniških šol leta 1939 več poučevalnih oddelkov in slednjic divizij. Šolskih podmornic je danes dvakrat toliko, kakor je bilo ob začetku vojne vseh podmornic z bojnimi čolni vred. Na njih poučujejo poveljniki podmornic, ki so dosegli že velike uspehe, pomagajo pa jim pri tem vodilni

inženirji. To je visoka šola v podmorniškem vojskovanju. Mladi častniki in navadni vojaki, ki so se že kje drugod v vojski odlikovali, sede v šolskih klopih ali stoje pred vzorci poveljniških kabin v podmorniških stolpih zmanjšane in naravne velikosti, pred Diesel-motorji in električnimi stroji, radijskimi aparati, torpednimi cevmi, pred štirioglatimi mizami, na katerih lahko zasledujejo potek operacij. Poleg tistih podmorniških častnikov, ki so se bili kje posebno odlikovali, poučujejo tudi podčastniki, ki so se že po 14, 15 ali 16 krat odpeljali ven na boj.

Po prejšnji svetovni vojni razvoj podmornic ni mogel iti svobodno dalje, zdaj pa so izkoristili vse možnosti za izrazbo človeške in tehnične zmogljivosti. O tem se lahko povsem prepričajo učenci podmorniških šol, kadar se znajdejo kje na odprtem morju na prvih vajah v vojni s podmornico. Po podmorniških šolah se pred njimi odigravajo prizori, ki povsem odgovarjajo resničnim dogodkom zunaj na odprtem morju. Prikazujejo jim ladijske sprevede, ki jih stražijo rušilci, bojni čolni za spremljanje, letala, ki te šolske podmornice prav tako preganjajo kakor prave bojne podmornice zunaj na Atlantiku ter jih z vodnimi bombami prav tako napadajo in branijo, kakor se to dogaja zunaj na resničnem morskem bojišču. Seveda te šolske bombe ne vsebujejo toliko razstreliva in je zato tudi učinek eksplozije temu primerno precej manjši, vendar pa še vedno tako močan, da povzroči poškodbe na šolskih podmornicah in na njihovih tehničnih napravah, poškodbe, ki jih mora strokovno izšolana posadka takoj popraviti. Vaje gredo tako daleč, da častniki ukažejo zagnati na primer celo vodne bombe v bližino podmornice, da bi na ta način posadki zjeklenili živce.

Načrt, po katerem naj bi izurili in primereno izšolali 20.000 novih podmorničarjev — ti se zdaj tudi že neprestano urijo in uče — se izvaja v takšnem obsegu, da danes nemške šolske podmornice ne mirujejo niti eno samo minuto.

Nove zahteve po poostitvi discipline v sovjetski vojski in vojni izdelavi

Rim, 27. maja. s. Ves boljševiški tisk ponudja potrebo po zboljšanju vojaškega pouka in poostitvi discipline v vojski. Prave razloge, zaradi katerih je sovjetski tisk začel praveati boj v tem smislu, so seveda zamolčali. Vendar morajo biti ti razlogi zelo tehtni, če je »Pravda« sama zapisala besede: »Disciplina mora biti železna in organizacija popolna. Ugotoviti je treba, da niso vsi vojaki tako izurjeni, kakor bi morali biti, in da vsi poveljniki ne poučujejo z zavestjo odgovornosti.« Druga znamenja potrjujejo, da po dveh letih vojne boljševiška vojna organizacija navzle strogim ukrepom, ki strahujejo predstojnike te organizacije, še vedno ne deluje tako, kakor zahtevajo potrebe. In res je bila vlada te dni primorana izdati odlok, ki zahteva militarizacijo po-

morskih in rečnih prevozov poleg železniških, da v tej panogi prometnih zvez, ki je v Rusiji med najvažnejšimi, ne bi bilo več tolikšne zmede.

Rim, 27. maja. s. Boljševiško časopisje podaja nekaj kratek pregled vojne izdelave v industrijskih podjetjih ter ključ delavcem, naj bolj napno svoje sile, da bi bila pomoč rdeči vojski večja. »Pravda« poudarja Leninovo geslo: »Vse za vojno« ter piše, da morajo delavci, kolhozniki in razumnosti vsi skupaj delati s podvojenimi močmi za fronto. Brez dvoma morajo biti vodilni ljudje vse prej ko zadovoljni z vojno izdelavo, če omenjeni list, potem ko prehaja od nagovarjanja k grožnjam, piše dobesedno tole: »Vsaka lahkomišelnost in popuščanje morata biti kaznovana z vso strogostjo vojnih postav.«

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

401.

Petronij, ki je čutil, da ga je Tigelin pri cesarju čisto odinil in da se njegov boj s tem človekom zdaj bliža koncu, je zdaj vsak dan pričakoval smrtne obsodbe. Ob Viničijevem pismu se je samo malo zamislil, potem pa v odgovor napisal:

»Veselim se Vajine sreče in mislim, da je Kristus najpoštenjši med vsemi bogovi. Toda njegov nauk ni zame. Pavel mi je govoril, da bi se zaradi Kristusa moral odreči vncem, rožam, gostiljam. Deležen bi bil sicer potem drugačne sreče, toda meni je vonj vijolic še vedno ljubši kakor vonj mojih umazanih »bližnjih« iz predmestij. Razen tega je meni sonce že zašlo in kliče me smrt, vama se pa zarja življenja šele začneja. Tigelin me je premagal. Prav za prav ne, le mojih zmag je konec. Živel sem, kakor se je zdelo meni in umrl bom prav tako. Ne jemljita si tega k srcu.

Od Tvoje božanske žene bi se rad poslovil z besedami, s katerimi sem jo pozdravil prvič pri Aulu. Če je duša kaj več, kakor pa menijo naši modrijani, potem bo moja duša poletela k Vama tja k morju in bo posedala ob Vajinem domu v podobi metulja. Drugače ne more biti. Naj se Vama Sicilijska spremeni v rajski vrt, vile naj Vama trosijo cvetja na pot in po vseh stebrih Vajinega doma naj gnezdijo beli golobi.«

402.

Petronij se v svojem pričakovanju ni motil. Dva dni potem se je pri njem oglašil sel njegovega mladega prijatelja Nerva. Ta mu je sporočal, da bo smrtno obsodbo dobil čez nekaj dni. Petronij je prijel najlepšo vazo, ki mu je bila pri roki ter dejal slu: »Nesi jo svojemu gospodu v zahvalo, da mi je s tem sporočilom pomagal obsodbo prehiteti.«

RIAR — Radio Ljubljana

Petek, 28. maja: 7.50 Slovenska glasba — 8. Napoved časa, poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Lahka glasba — 13. Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini — 13.25 Radijske pesmi, orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 14. Poročila v italijanski — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec, orkestralna glasba — 15. Poročila v slovenščini — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Pesmi in napevi — 17.35 Koncert tria Desasens-Godard — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Serenade za vse — 20.45 Simfonična prireditev družbe RIAR, simfonični koncert vodi dirigent Carlo Zecchi, v odmoru predavanje v slovenščini — 22.45 Poročila v italijanski.

Komunistično glasilo potem podrobno navaja, kako so v posameznih sovjetskih deželah še vedno podjetja, ki niso na takšni višini, da bi lahko izpolnjevala svojo nalogo, podjetja, ki ne delajo po določenih načrtih in zato ne opravljajo dela s tisto natančnostjo, kakor bi bilo treba, in to prav v času, ko se sovražnik pripravlja na strahotne udarce. Tisk mora — nadaljuje omenjeni list — spodbadati tiste, ki ostajajo zadaj, ter odstraniti neodgovornost in nerede. Tisk lahko stori mnogo: zlasti lahko razkrinkava krivice in malomarneže. Po tem, kar piše »Pravda«, se da sklepati, da ogromna sovjetska vojna organizacija ne odgovarja docela zahtevam sedanjega časa.

Tudi »Izvestija« enako spodbujajo in enako groze. »Nobene popustljivosti,« piše ta list dobesedno, »ne sme biti proti tistim, ki ne kažejo razumevanja in v sedanjem trenutku potrebne pridnosti.«

»Slov. dom« v vsako hišo!

Kolumb odkriva Ameriko

Toda gmotne dobrine niso bile edine, ki so ga prevzele. Mož, v čigar glavi so se porodili načrti za velika podjetja — za kolonizacijo pokrajin, ki so bile večje od Španije, za promet med Anglijo in Evropo, za doseljevanje obdelovalcev in trgovcev, pa ne le iz Kastilije, pač pa iz vseh evropskih krščanskih držav — je bil tudi za »lepoto sprejemljiv kakor pesnik. V preprostih zapiskih o mirnem in negibnem morju, kakor je reka, ki teče skozi Kordobo, o petju ptic, ki so sedeli na njegovo ladjo, o milini podnebja, o prostranosti zalivov in pristanišč, o bistrosti rek in šelestenju gozdov in o bujnosti rastlinstva, se zmerom najdejo znaki, ki odkrivajo globoko njegovih čustev in njegovo neopretrgano povezanost z naravo. Sem pa tja je bil tako prevzet, da najrajši sploh ne bi več zapustil krajev, skozi katere je šel in v katerih je okusil srečo, ki je bila prepolna opojnosti. Toda občutek dolžnosti ga je pozival nazaj k delu in posvetil se mu je s prerajeno silo.

Ni bil le popisovalec tiste dežele, v kateri je pristal. Bil je tudi raziskovalec, zemljepisec in kartograf. Zapisoval je pozicije ter razdalje med kraji, slikal reliefe obrežij, zaznamoval globine ob obalah in rečne izlive, označeval sidrišča in varna pristanišča, točno pa je označeval tudi izvirke sladke vode, tokove hudournikov in smeri vetrov. Vse je bilo delo, ki ga je storil, da bi koristil bodočim morjeplovcem. Kakor so že Genovežani in Benečani z dolgim brezimnim delom skozi stoletja zarisavali obliko Sredozemskega morja, tako je Kolumb sedaj ugotavljal členovitost Novega sveta.

Vse to delo, raziskavanje in iskanje je moralo utruditi mornarje, ki jih niso morile skrbi in cilji, kakršne je imel on sam, vrh tega pa so vznemljili tudi tiste, ki niso mislili na kaj drugega kakor na zlato. Zatorej ni nič čudnega, če je na krovih Niše in Santa Maria prišlo do razsula discipline. Zopet je bil kapitan iz Palosa tisti, ki je pozabil na svojo dolžnost in dal že v drugo zglede nepokorščine do svojega predstojnika. Pobeg »Pintea«, kateremu je ob severozahodni obali Haitija sledil brodomlad »Santa Maria«, je pogubno vplival na Kolumbove načrte, ki so pod pritiskom okolišnih doživelj temeljite spremembe. Kolumb je imel pravico dati obesiti Pinzona, najmanj pa ga ukleniti in ga povesti pred kraljevski par in ga postaviti pred vojno sodišče (ne smemo pozabiti, da je Kolumb poveljeval armadi v službi države). Toda iz določenih nagibov se je vzdržal slehernega kaznovanja, ki bi utegnilo dovesti do oboroženega spopada s Pinzonovimi sorodniki in sonarodnjaki. Lahko si je misliti, kakšne bi bile posledice. Zagrenjen in užaljen je Kolumb prekinil z raziskavanjem, ki naj bi ga še na prvem potovanju privedlo do odkritja Jamajke in malih Antilov in kdo ve, ako ne tudi do odkritja ameriške celine same. Obrnil se je nazaj proti Španiji in komaj čakal, da bi se znebil, kakor je sam zapisal, tovarišje ljudi, katerih razbojniška in roparska predrznost je zlomila disciplino, katero so bili dolžni do svojega poveljnika in do stvari same.

Brez obotavljanja se je obrnil proti severozahodu in krmilo naravnal v smer Azorov in Lisbone. Večji del vožnje mu je bilo vreme naklonjeno, ko pa se je začel bližati portugalskim otokom, je malo manjkal, da mu silen vihar ni razbil preostali ladji. Pinta se je ločila od Niše in posrečilo se ji je, da je prispela v Galicijo. Kolumb je prišel do otoka Santa Maria, ko je že mislil, da je izgubljen, in so on in njegovi možje priporočili svoje

duše Bogu in naredili več zaobljub, kakor je bilo tisti čas v navadi. Iz popisa, ki ga je podal o tej peklenski vihur, odsevajmo muke, ki jih je pretrpel, in čustva, ki so ga odlikovala: velikodušje in ljubezen ter neugaseno hrepenenje po družini. S smrtno se je bil sicer sprizljajal, nikakor pa ne z mislijo, da bo žalostno propadel spomin na njegovo veliko dejanje, katerega ogromne pomembnosti se je docela zavedal.

Ko je po končanih blodnjah prispel na Azore, so ga Portugalci spravili v trdo preizkušnjo. Ivan II. je znal v tujini organizirati politično vojnusko službo v tako popolni obliki, da je imel svoje pristuškovalce celo v kastilskem dvornem svetu. Brez dvoma je dobil poročila o odhodu male španske armade in o ciljih, ki jih je ta odprava menila doseči. Ker je ni mogel zajeti ob odhodu, je dal svojim pomorskim kapitanom in guvernerjem v obrežnih pokrajinah in čezmorskih posestvih ukaz, naj pazijo na predrzneže in naj te rušitelje portugalske morske nadvlade sprejmejo tako, kakor zaslužijo kot sovražniki naroda. In tako se je tedaj, ko se je Niša na pol potopljena privlekla do severnega obrežja otoka Santa Maria, guverner že pripravil, da bo izpolnil ukaz svojega kralja. V ta namen je dal najprej prijeti tri španske mornarje, ki so se izkrcali, da bi dobili živeža, potem je napadel in ujel romarje, ki so odšli bos in v samih srajcah, da bi izpolnili svojo zaobljubo, storjeno v času najhujše stiske, in končno se je hotel polastiti tudi Kolumba.

Kolumbove grožnje, da bo »otok opustošil« in da bo iz tega nastala prava vojna med Portugalsko in Španijo, se zde lahko smešne nam, ki vemo za bedno stanje, v katerem se je nahajal, toda vseeno so imele uspeh, ki ga je z njimi hotel doseči. Naredile so na otoškega kapitana takšen vtis, da se je odločil takoj izpustiti ujetnike. Ko je tako odstranil novo nevarno oviro, je Kolumb končno prispel na celino in se usmeril po reki Tajo v portugalsko prestolnico, da bi se osebno predstavil kralju Ivanu II.